



DÉCHETS NUMÉRIQUES DIGITAAL AFVAL

Wat is het probleem? En wat zijn de uitdagingen?

Ieder jaar worden miljoenen oude computers en mobiele telefoons gedumpt op stortplaatsen of verbrand in smelterijen. Daarnaast worden er vele duizenden naar Azië geëxporteerd vanuit de geïndustrialiseerde landen. En dat gebeurt vaak illegaal. De gedumpte spullen zitten vol giftige stoffen, zoals zware metalen. Wij willen dat de producenten hun verantwoordelijkheid nemen. Wij willen producten die hergebruikt of gerecycleerd kunnen worden en vragen duurzame jobs in de sector van de productie en verwerking van digitaal afval. En dat probleem is dringend. Tegen 2017 zal de wereldwijde elektronische afvalberg met een derde toenemen. Het jaarlijkse volume aan afgedankte koelkasten, televisietoestellen, mobiele telefoons, beeldschermen, elektronisch speelgoed en andere producten zal dan 65 miljoen ton bedragen.

Wat zegt de wet?

Sinds 1 juli 2001 bestaat er in België een inzamel- en verwerkingssysteem voor afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA). Dit systeem is ontstaan uit een wettelijke verplichting die wij 'de aanvaardingsplicht' noemen. De Europese wetgeving definieert 10 categorieën EEA waarvoor een aanvaardingsplicht geldt.

Wat is de aanvaardingsplicht?

De wetgeving bepaalt dat elk bedrijf dat een elektr(on)isch toestel op de Belgische markt brengt ook de inzameling en de verwerking van de afgedankte toestellen op zich neemt.

Iedereen kan zijn of haar afgedankt apparaat afgeven bij de winkel/handelaar waar hij/zij een gelijkaardig nieuw toestel koopt. De winkelier is in dat geval 'verplicht om de afgedankte apparaten te aanvaarden die klanten terugbrengen.

Afgedankte elektrische en elektronische apparaten *van bedrijven kunnen* worden opgehaald via het inzamelsysteem van **Recupel** (De vzw Recupel organiseert in België de inzameling en de verwerking van afgedankte elektro-apparaten), of via één van de erkende partners van Recupel.

Fabrikanten en invoerders van elektro-apparaten zijn meestal actief in de drie gewesten, dus was het logisch om één uniform terugnamesysteem op nationaal niveau in te voeren. Om de implementatie van eenzelfde terugnamesysteem voor afgedankte elektrische en elektronische apparaten mogelijk te maken, wordt periodiek per gewest een overeenkomst getekend tussen de regionale overheid en de industrie. Deze akkoorden worden "Milieubeleidsovereenkomsten" genoemd en hebben betrekking op de aanvaardingsplicht van afgedankte elektrische en elektronische apparaten.

De meest recente Milieubeleidsovereenkomst tussen het Brussels Hoofdstedelijk gewest en de industrie dateert van 6 februari 2012 (Belgisch Staatsblad van 29 februari 2012).

Andere regelgeving die van toepassing is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

- Ordonnantie Brusselse Hoofdstedelijke Raad van 7 maart 1991 betreffende de preventie en het beheer van afvalstoffen, B.S., 23 april 1991.
- Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 18 juli 2002 tot invoering van een terugnameplicht voor sommige afvalstoffen met het oog op hun nuttige toepassing of hun verwijdering, B.S., 27 september 2002
- Ordonnantie van 29 april 2004 betreffende de milieuovereenkomsten, B.S., 27 mei 2004.
- Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 3 juni 2004 tot wijziging, wat afgedankte elektrische en elektronische apparatuur betreft, van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 18 juli 2002 tot invoering van een terugnameplicht voor sommige afvalstoffen met het oog op hun nuttige toepassing of hun verwijdering, B.S., 28 juli 2004 (gedeeltelijke omzetting Richtlijn 2002/96/EG)
- Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 3 juni 2004 betreffende de beheerders van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, B.S., 3 juni 2005.
- Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot wijziging van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 18 juli 2002 tot invoering van een terugnameplicht voor sommige afvalstoffen met het oog op hun nuttige toepassing of hun verwijdering, Belgisch Staatsblad, 28 november 2008.

Wie is betrokken bij de preventie en het beheer van elektronisch afval

Interne actoren

- De informatica- en communicatie-afdeling is een cruciale partner. Bij het vervangen van het informaticapark zou meer aandacht moeten besteed worden aan de ecologische en sociale duurzaamheid doorheen de volledige levensloop van de apparaten.
- Het advies van de preventieadviseur en/of de milieudeskundige inzake de aankoop van elektronische apparaten en de verwerking van elektronisch afval van de onderneming moet ingewonnen worden
- De werknemers en hun vertegenwoordigers zijn als gebruikers uiteraard een onmisbare gesprekspartner bij de keuze van elektronische apparatuur.

Externe actoren

- De producenten, invoerders en leveranciers hebben uiteraard een belangrijke verantwoordelijkheid. En ook verplichtingen. Daarover hadden we het reeds.

- Recupel zorgt ervoor dat afgedankte elektro-apparaten op een duurzame en kostenefficiënte wijze ingezameld en verwerkt worden.
- Brussel Leefmilieu informeert burgers en bedrijven over alle aspecten van het leefmilieu en kijkt er ook op toe dat de wetgeving wordt nageleefd.
- Het kan ook nuttig zijn het advies in te winnen van niet-gouvernementele organisatie die over deskundigheid inzake de verwerking van elektronisch afval beschikken (bijvoorbeeld Greenpeace).

Beheer van elektronisch afval: de praktijk

- Voorkomen is beter dan genezen. Hoe kan de aankoop van elektronische apparaten tot een minimum worden herleid? Is er aandacht voor de levensduur van de gekozen apparatuur? Is er bij de aankoop aandacht voor sociale en ecologische criteria gedurende de hele productieketen?
- Kunnen slecht functionerende toestellen hersteld worden? Kunnen ze misschien afgeleverd worden bij één van de gespecialiseerde organisaties die ze herstelt en ze een tweede leven geeft?
- Als de toestellen dan toch worden afgedankt, neemt de sector gratis het afgedankte oude toestel over, ongeacht of het voor huishoudelijk dan wel voor professioneel gebruik bestemd is. Dit wordt het "1-tegen-1-principe" genoemd. De fabrikanten en invoerders zijn wettelijk verplicht de toestellen aan het einde van hun levensloop over te nemen en bepaalde doelstellingen inzake recyclage en nuttige toepassing te bereiken. In de praktijk organiseert Recupel, de door de sector opgerichte organisatie, de inzameling en verwerking voor de drie gewesten.

Actie in het CPBw

In het CPBw staan je heel wat hefboomen ter beschikking om te werken aan de preventie en het duurzaam beheer van elektronisch afval.

- Uiteraard moet je in de eerste plaats geïnformeerd worden over bestaande afvalstroom. Je werkgever moet je informeren over de wijzigingen aangebracht aan de fabricageprocedures, de werkmethodes of de installaties als ze de bestaande risico's voor het welzijn van de werknemers, het intern of extern milieu kunnen verzwaren of er nieuwe kunnen vormen. Bijvoorbeeld: de installatie van nieuwe computers!
- Het CPBw kan ook adviezen geven om het aankoopbeleid te vergroenen, dus ook het aankoopbeleid inzake elektronische apparaten. Het CPBw geeft immers advies over:
 - alle voorstellen, maatregelen en toe te passen middelen, die rechtstreeks of onrechtstreeks, meteen of na afloop van tijd gevolgen kunnen hebben voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;

- de planning en invoering van nieuwe technologieën, wat betreft de gevolgen voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers, verbonden aan de keuze inzake uitrusting, de arbeidsomstandigheden en de invloed op de omgevingsfactoren op het werk.
- In het CPBw kan je voorstellen doen om de werknemers te sensibiliseren over het belang van een duurzaam beleid inzake de aankoop, het gebruik en de verwerking van elektronische apparaten.

Actie in de OR

Ook in de OR kan je toezicht houden op de (elektronische) afvalstromen. Je bent er uitstekend geplaatst om de kosten van het aankoopbeleid en het afvalbeheer onder de loep te nemen.

Een andere belangrijke hefboom om binnen de OR te werken aan de problematiek van het elektronisch afval is de bevoegdheid die je gegeven wordt door CAO 39. Als de werkgever heeft beslist een investering te doen in een nieuwe technologie en als die belangrijke collectieve gevolgen heeft voor wat de tewerkstelling, de arbeidsorganisatie of de arbeidsvoorwaarden betreft, moet hij uiterlijk drie maanden voor het begin van de invoering van de nieuwe technologie enerzijds, schriftelijke informatie verstrekken en anderzijds, overgaan tot een overleg met de werknemersvertegenwoordigers.

